

УДК 657.62

Гресків Вікторія

Тернопільський технічний університет імені Івана Пулюя

ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДІВ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

Hreskiv Viktoriia

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

CHARACTERISTICS OF METHODS OF ECONOMIC ANALYSIS

Проведення економічного аналізу є необхідною умовою для забезпечення стабільності та стійкості бізнесу в умовах постійних змін економічного середовища. Цей аналіз допомагає виявляти ефективні та неефективні аспекти діяльності підприємства, вчасно реагувати на ризики та використовувати можливості для розвитку. Крім того, економічний аналіз є важливим інструментом для планування бюджету, управління витратами та прибутком, оцінки ефективності інвестиційних проектів, а також для здійснення стратегічного планування та прийняття управлінських рішень. В умовах глобалізації та інтенсивного конкурентного середовища економічний аналіз стає ще більш важливим для досягнення успіху та збереження конкурентних переваг на ринку. Він відіграє важливу роль у прийнятті рішень як на мікро-, так і на макроекономічному рівні та дозволяє виявити проблеми, аналізувати ефективність різних стратегій та здійснювати прогнозування в економіці. В цьому і полягає його актуальність. Проводиться аналіз за допомогою різних методів та прийомів.

Методи економічного аналізу поділяються на формалізовані та неформалізовані. До формалізованих методів належать: класичні методи аналізу господарської діяльності – ланцюгових підстановок (послідовно замінює базові значення одного і того ж фактора на фактичні та віднімає попередній результат від результату кожної наступної підстановки. За допомогою цього методу визначається вплив окремих факторів на зміну величини результативного показника шляхом поступової заміни базового значення кожного факторного показника у факторній моделі на його фактичне значення у звітному періоді. Ці умовні значення враховують зміну одного, двох або трьох факторів за умови, що інші фактори залишаються незмінними). Наступним є метод абсолютних (арифметичних) різниць, що являється модифікацією способу ланцюгових підстановок. Його можна використовувати в мультиплікативних і змішаних моделях для визначення впливу факторних показників на результативний показник. Метод абсолютних різниць найкраще використовувати, коли вихідні дані вже містять абсолютні відхилення факторних показників). Балансовий (універсальний метод аналізу та планування, що ґрунтується на порівнянні наявних потреб з ресурсами для їх задоволення та встановленні взаємозв'язку між витратною та результативною частинами).

Традиційним методом економічного аналізу є статистичний метод: групування (об'єднання первинних даних в окремі однорідні групи за певними ознаками). Групування дозволяє не тільки систематизувати матеріал, але й виявити характерні та типові взаємозв'язки процесів та усунути випадкові відхилення); Графічний (використання геометричних знаків, креслень та інших графічних засобів для умовного зображення числових показників та взаємозв'язків між ними у візуальному представленні).

Неформальні аналітичні методи базуються на описі аналітичних процедур на логічному рівні, а не на строгих аналітичних зв'язках і залежностях.

До методів, що характеризуються певною суб'єктивністю, оскільки покладаються на інтуїцію, досвід і знання аналітика, в тому числі на експертну думку, належать:

- метод Дельфі (передбачає заперечення прямого групового обговорення, коли думка аналітика не обов'язково збігається з його власною);
- Дебати замінюються програмою індивідуальних досліджень, здебільшого у формі експертних оціночних листів);
- Мозковий штурм (форма творчої, колективної роботи з пошуку рішень проблеми);
- Сценарії (або методи формалізованого опису невизначеності), які ґрунтуються на створенні досвідченими експертами і базуються на створенні досвідченими експертами кількох типових сценаріїв розвитку проекту та відповідних сценаріїв значень рушійних сил, таких як виробництво, доходи, витрати тощо;
- Теорія катастроф (програма вивчення і прогнозування нестабільних економічних систем);
- Деталізація (за часом, за місцем дії, за центрами відповідальності), побудова системи показників і системи аналітичних таблиць, тощо.

Підсумовуючи слід зазначити, аналіз економічних процесів та явищ вимагає комплексного підходу та використання різноманітних методів. Згідно з вищевказаним, проведення економічного аналізу є невід'ємною складовою успішного управління бізнесом. У цьому полягає його актуальність в сучасних умовах. Важливо також враховувати контекст і специфіку кожної конкретної ситуації для забезпечення точності та релевантності аналізу.

Список використаних джерел:

1. Гаркуша С.А. Економічна суть та класифікація методів і прийомів фінансового аналізу при проведенні аудиту. *Облік і фінанси АПК: освітній портал*. URL: <https://magazine.faaf.org.ua/ekonomichna-sut-ta-klasifikaciya-metodiv-i-priyomiv-finansovogo-analizu-pri-provedenni-auditu.html>
2. Економічний аналіз: функції та класифікація, методи та інформаційна база. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/20480/
3. Краузе О., Синькевич Н., Юрик Н. Економічний аналіз та контроль кризових явищ у діяльності підприємств. *Галицький економічний вісник*. 2024. № 1. С. 14-24. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/?art=1254>
4. Синькевич Н., Краузе О. Економічний аналіз: перспективи розвитку в умовах діджиталізації економіки. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 2 (81). С 7-15. URL: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.02.007